

MONTAE

PENSIOENBAROMETER 2012

Onderzoek van GfK Panel Services in opdracht van Montae

Op macroniveau begrijpt de grote meerderheid van de Nederlandse werknemers dat ingrepen in het pensioenstelsel noodzakelijk zijn. Echter, een aanpassing van 'de eigen' pensioenregeling moet ten koste van alles worden voorkomen. De kennis over pensioen schiet - ondanks alle inspanningen - ernstig tekort.

Dat blijkt uit de jaarlijkse Pensioenbarometer die onderzoeksbureau GfK Panel Services in opdracht van adviesbureau Montae uitvoert. Net als in 2010 en 2011, ondervroeg GfK begin dit jaar meer dan 1.000 werknemers die deelnemen aan een pensioenregeling over verschillende aspecten van het onderwerp pensioen.

Macro pensioenverwachtingen

- Werknemers – jong en oud - verwachten door te moeten werken tot 66 jaar (in 2010 was dat nog 65,2 jaar).
- Bijna 50 procent vindt dat de pensioenleeftijd gelijke tred moet houden met de ontwikkeling van de AOW-leeftijd, ook wanneer de AOW-leeftijd omhoog gaat.
- Gemiddeld verwacht men bij pensionering ruim 70% van het huidige salaris over te houden. Deelnemers aan een beschikbare premieregeling verwachten het minst over te houden.

Kennis over het pensioen ontbreekt

- Ruim de helft (53%) weet niet wat voor pensioenregeling hij of zij heeft en een nog grotere groep (73%) weet niet hoeveel pensioenpremie zij zelf betaalt. Zelfs 91% weet niet hoeveel premie de werkgever betaalt. De meerderheid (56%) weet niet welk pensioenbedrag men na pensionering per maand overhoudt, maar verwacht ruim 70% van het huidige salaris over te houden.
- Er is veel onduidelijkheid over de garantie van het pensioenbedrag en ruim 1/3 heeft geen idee wat indexatie inhoudt.

Vertrouwen en verwachtingen

- Over de gehele linie is het vertrouwen in financiële instellingen en maatschappelijke organisaties weer gedaald na een korte opleving in 2011, waarbij het vertrouwen in de politiek verreweg het laagst is. Wel opvallend is dat een meerderheid een vertrouwen blijft houden in financiële instellingen, vakbonden, werkgeversorganisaties en toezichthouders.
- Slechts 1 op de 5 werknemers verwacht dat het inkomen na pensionering ruim voldoende is (in 2010 was dat nog 2 op de 5 werknemers).
- Het vertrouwen dat pensioen op korte termijn (binnen 3 jaar) geïndexeerd wordt is sterk gedaald.

Eigen pensioenregeling

- 2/3 van de werknemers houdt vast aan een gegarandeerd pensioenbedrag. De meerderheid wil daarvoor zelfs tot 25% meer premie betalen.

MONTAE

- Grote weerzin tegen korten van pensioenen, zowel in de opbouwfase als in de uitkeringsfase, hoewel korten in de uitkeringsfase op de meeste weerstand stuit.
- Slechts een zeer kleine groep (7%) staat niet meer achter het pensioenstelsel en wil niet meer meedoen. Ruim 3/4 wil de huidige pensioenregeling in stand houden.
- In het kader van het Pensioenakkoord is er discussie over het 'invaren' van bestaande aanspraken in een nieuwe pensioenregeling.
 - a. Iets minder dan de helft van de werknemers wil geen verandering in de opgebouwde pensioenen: dus gegarandeerd en niet waardevast.
 - b. De helft van de werknemers geeft aan onvoldoende informatie te hebben om te kunnen bepalen wat er met het reeds opgebouwde pensioen moet gebeuren.

Montae

Montae, gestart in 1997, is een onafhankelijk en landelijk werkende adviesorganisatie. Met bijna veertig specialisten in pensioenrecht, actuarial, vermogensbeheer, communicatie, consultancy en bestuursondersteuning werken we voor een groot aantal, vooral op de Nederlandse markt, georiënteerde klanten.

www.montae.nl

Toelichting

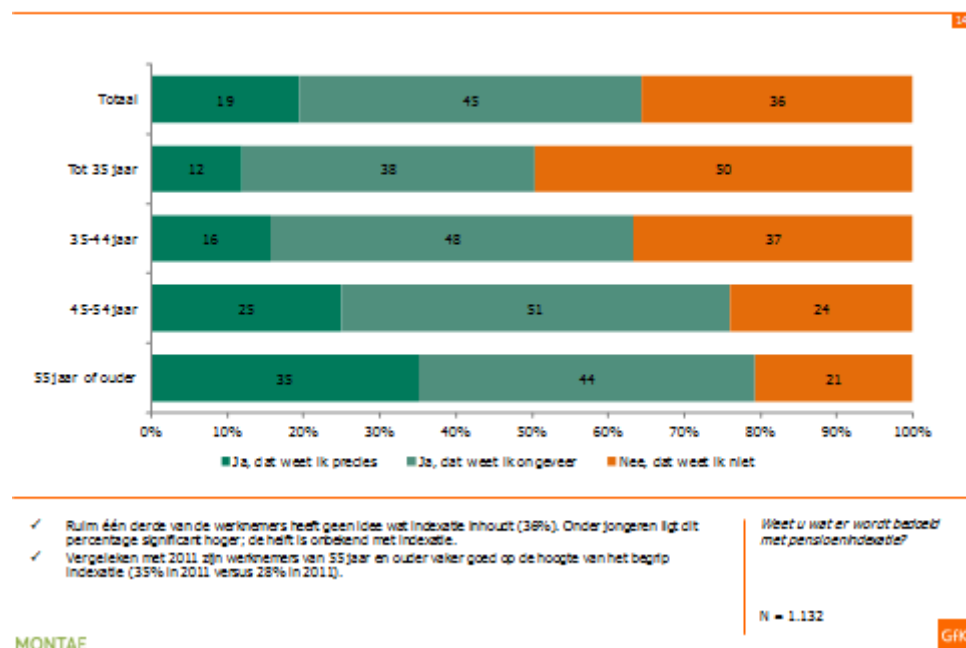
Pensioenkennis

Ondanks alle aandacht die er in de afgelopen jaren en vooral in 2011 is geweest voor pensioenen, blijken werknemers nog steeds verbazingwekkend weinig te weten over hun eigen pensioenregeling. Het blijkt dat nog steeds meer dan de helft (53%) van de werknemer niet weet wat voor pensioenregeling hij of zij heeft. Dit percentage is gelijk gebleven ten opzichte van 2011 ondanks alle ophef over pensioenen.

Werknemers zijn zich er ook onvoldoende van bewust of hun pensioen wel of geen **garanties** bevat. Ook hier weet 53% dat niet. Het is hierbij wel zo dat ouderen dat beter weten dan jongeren. Van de werknemers tot 35 jaar weet 61% niet of het pensioen gegarandeerd is, terwijl dit bij werknemers ouder dan 55 jaar maar 37% is.

Ruim één derde (36%) van de werknemers weet niet wat **indexatie** inhoudt. Ook hier is de onwetendheid bij jongeren groter dan bij ouderen. Wel opvallend is dat met name bij ouderen een hoger percentage (35%) goed op de hoogte is met indexatie dan een jaar geleden (28%).

Ruim één derde heeft geen idee wat indexatie inhoudt

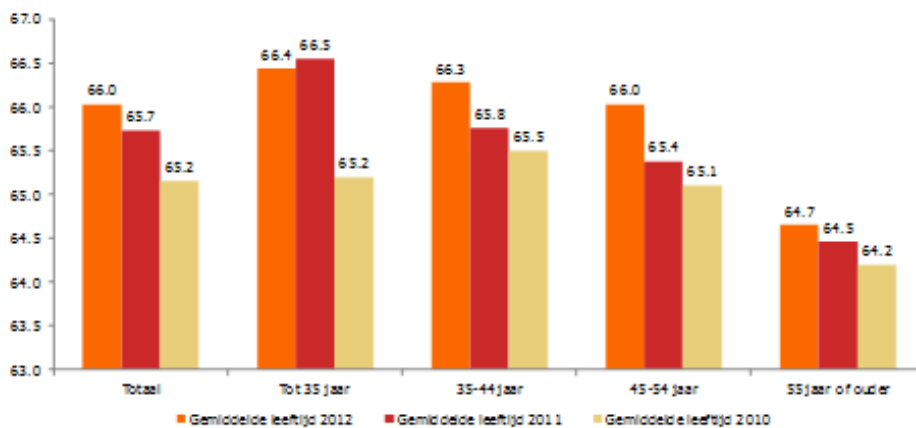
Overigens zijn werknemers somberder geworden over **het perspectief** van indexatie. Vorig jaar dacht nog 15% dat er binnen een jaar weer geïndexeerd zou kunnen worden. Nu denkt nog maar 6% dat. Nu denkt 32% dat het tussen 1

en 3 jaar zal zijn. Een zelfde percentage zegt geen idee te hebben wanneer de indexatie hervat kan worden.

Driekwart van de werknemers weet niet hoeveel zij van hun brutosalaris aan **pensioenpremie** betaalt. Wat de bijdrage van de werkgever is, weten zelfs negen van de tien werknemers niet. Deze cijfers zijn niet beter dan een jaar geleden.

Over de gehele linie zijn werknemers zich er steeds meer van bewust dat ze **langer moeten doorwerken** voordat ze met pensioen kunnen. Waar zij in 2010 nog verwachtten op 65-jarige leeftijd met pensioen te kunnen gaan, geven zij nu aan dat dit 66 jaar zal worden. Het besef dat we langer zullen moeten doorwerken is dus duidelijk doorgedrongen.

Werknemers zijn zich er steeds meer van bewust dat ze langer door moeten werken

- ✓ Over de gehele linie zijn werknemers zich er steeds meer van bewust dat ze langer moeten doorwerken voordat ze met pensioen kunnen. Waar in 2010 nog verwacht werd op 65-jarige leeftijd met pensioen te kunnen is dit percentage in 2012 al gestegen naar 66 jaar.
- ✓ In 2011 is al bij de jongeren het besef gekomen dat ze tot hun 66^e door moeten werken. Ook bij de middelbare leeftijden groeit dit besef in 2012.

Op welke leeftijd verwacht u met pensioen te zullen gaan? (gemiddelde leeftijd)

N = 1.132 (2012)
N = 1.076 (2011)
N = 1.032 (2010)

MONTAE

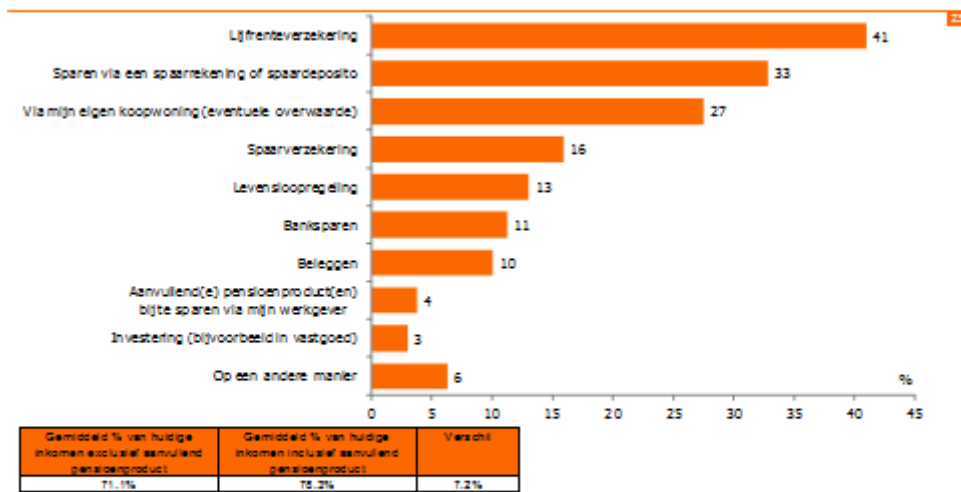
Het onderzoek laat duidelijk zien dat medewerkers nog steeds te optimistisch zijn over het **inkomen dat zij na hun pensionering** zullen ontvangen. Opvallend is dat van de ondervraagde werknemers bijna de helft geen idee heeft van hun toekomstig pensioeninkomen. Van de groep die wel een idee heeft verwacht men gemiddeld 71% van het huidige salaris over te houden. Dat is weliswaar iets lager dan in 2011 (74%), maar nog steeds te optimistisch. Werknemers met een beschikbare premieregeling verwachten minder over te zullen houden (65%) dan werknemers met een middelloonregeling (72%).

Wel is in algemene zin het vertrouwen dat men na de pensionering voldoende inkomen zal overhouden, duidelijk gedaald. Dacht in 2010 nog 40% van de

werknemers ruim voldoende inkomen te hebben na de pensionering, in 2011 daalde dat percentage al naar 24% en nu denkt nog maar 22% er straks financieel ruim bij te zitten. Van de ondervraagden denkt 51% net voldoende inkomen te hebben en 23% denkt dat het onvoldoende tot ruim onvoldoende zal zijn.

Desondanks bouwt ruim de helft van de werknemers (58%) **geen ander pensioen op naast de pensioenregeling** van de werkgever. Van de groep die dat wel doet is de lijfrente (44%) is het meest gebruikte product. Sparen via een spaarrekening en via de eigen koopwoning zijn de nummer 2 en 3.

Lijfrenteverzekering meest gebruikt ter aanvulling op het pensioen

- ✓ Een lijfrenteverzekering is het meest gekozen product ter aanvulling op het pensioen. Werknemers van 45 jaar en ouder beschikken relatief vaak over dit product (>30%).
- ✓ Gemiddeld verwacht men door middel van het aanvullende pensioenproduct 78% van het laatste verdiende salaris te krijgen na pensionering, dit is een toename van 7%.
- ✓ Vergelijken met 2011 zijn er geen grote verschillen te zien in aanvullende pensioenproducten. Alleen de penetratie van de spaarverzekering is gedaald (van 16% naar 9%).

Op welke manier bouwt u, naast uw pensioenregeling via uw werk, aan uw oudeleefpensioenszorg?

N = 440

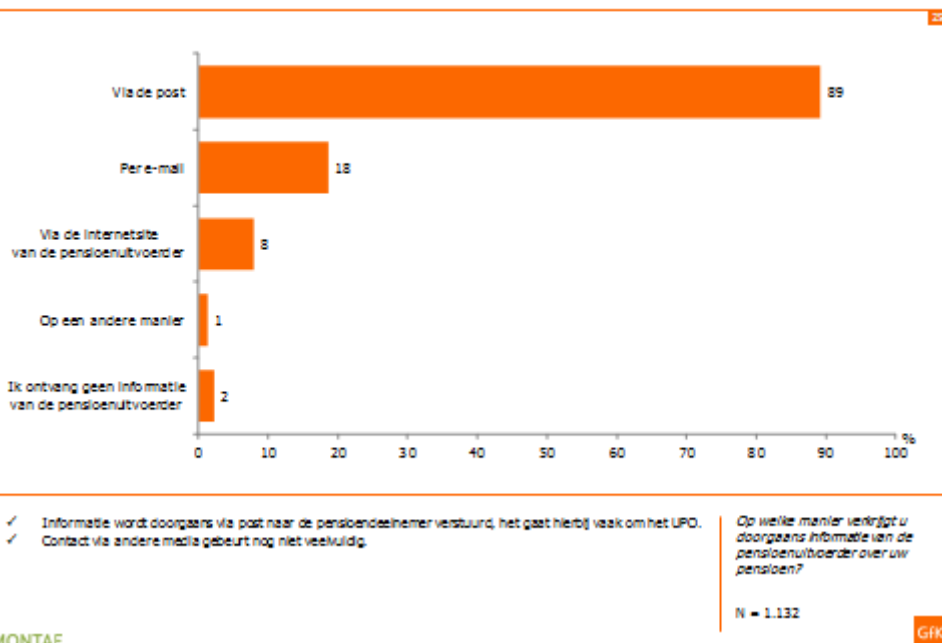
Advies en communicatie

Bij alle berichten over pensioenen is het opvallend dat het onderzoek uitwijst dat slechts 13% van de werknemers vindt dat de **pensioencommunicatie** verbeterd is. Vorig jaar was dat nog 18%.

De werknemers leggen de verantwoordelijkheid voor een goed pensioenadvies steeds vaker bij anderen (29% nu ten opzicht van 39% in 2010). De pensioenuitvoerder (28%), de werkgever (15%), de financieel adviseur (14%) en de overheid (12%) worden als verantwoordelijke partijen genoemd.

Ook opvallend in een tijdperk van elektronische media is dat nog 89% van de informatie vanuit de pensioenuitvoerder met de **post** wordt verstuurd. Slechts 13% gaat per email en 8% via de website van de uitvoerder.

Informatie vanuit uitvoerder wordt nog steeds veelal via post verstuurd

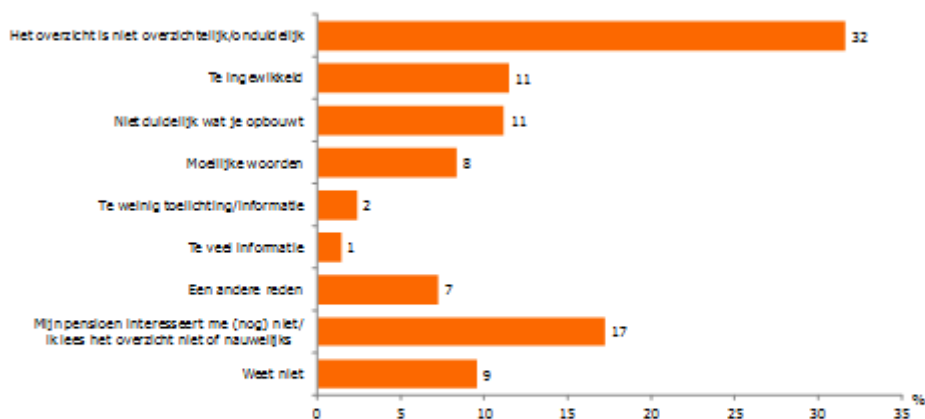
Overigens wordt die informatie via de site van de uitvoerder wel het best beoordeeld door de werknemers. Die informatie krijgt het rapportcijfer 7,3, e-mail scoort 7,1 en informatie via de post 6,8.

De website www.mijnpensioenoverzicht.nl doet het heel goed. Maar liefst 67% van de werknemers heeft ervan gehoord. Bij ouderen is de site beter bekend dan bij jongeren. Van de ondervraagde werknemers heeft **29% de site inmiddels daadwerkelijk bezocht**. Opvallend is ook dat de overgrote meerheid (81%) positief tot zeer positief is over de informatie op de site.

Het **uniform pensioenoverzicht** scoort met een rapportcijfer van 7.1 een ruime voldoende, waarbij de UPO's van pensioenfondsen het net iets beter doen dan de UPO's van verzekeraars.

- Wel vindt een flink percentage (32%) dat het overzicht niet echt duidelijk is.
- Verder vindt 11% het te ingewikkeld. Dat is vergelijkbaar met vorig jaar.
- Vier op de tien werknemers geeft aan het UPO volledig te lezen, 47% leest het gedeeltelijk en 13% niet of nauwelijks.
- Het is niet verrassend dat ouderen het UPO veel beter bekijken dan jongeren.

Gebrek aan overzicht meest genoemde reden voor lage beoordeling UPO

- ✓ 32% van de werknemers die het UPO met een rapportcijfer 6 of lager beoordelen, vinden het UPO onoverzichtelijk.
- ✓ Daarnaast geeft 11% aan dat het overzicht te ingewikkeld is. Een zelfde percentage geeft aan dat het onduidelijk is hoeveel premie er opgebouwd wordt. Ze missen in concrete bewoordingen wat nu precies opgebouwd is op het moment dat men met pensioen gaat. Verder geeft 8% aan dat er teveel moeilijke woorden worden gebruikt.

Kunt u aangeven waarom u als rapportcijfer voor de volledigheid van het jaarlijkse pensioenoverzicht een 6 of lager geeft?

N = 200

MONTAE

GfK

Persoonlijk contact over pensioenzaken wordt met een rapportcijfer van 7,2 nog steeds het meest gewaardeerd. Overigens was die waardering vorig jaar met 7,6 wel hoger. Er zijn echter maar weinig werknemers die daadwerkelijk contact hebben met hun pensioenuitvoerder. Meer dan de helft (55%) geeft aan nooit contact te hebben met de pensioenuitvoerder. Slechts 13% heeft gemiddeld één keer per jaar contact en 6% vaker.

Als mensen **advies willen inwinnen** over hun pensioen doen ze dat bij voorkeur (27%) bij een financiële adviseur/tussenpersoon. Advies via de werkgever komt met 15% op de tweede plaats, onmiddellijk gevolgd door een het pensioenfonds (14%). Slechts weinigen gaan daarvoor naar een bank (6%) of verzekeringsmaatschappij (4%). Het is opvallend dat maar liefst 34% geen voorkeur heeft voor een van de genoemde mogelijkheden. Dat percentage is gestegen ten opzichte van een jaar geleden (31%).

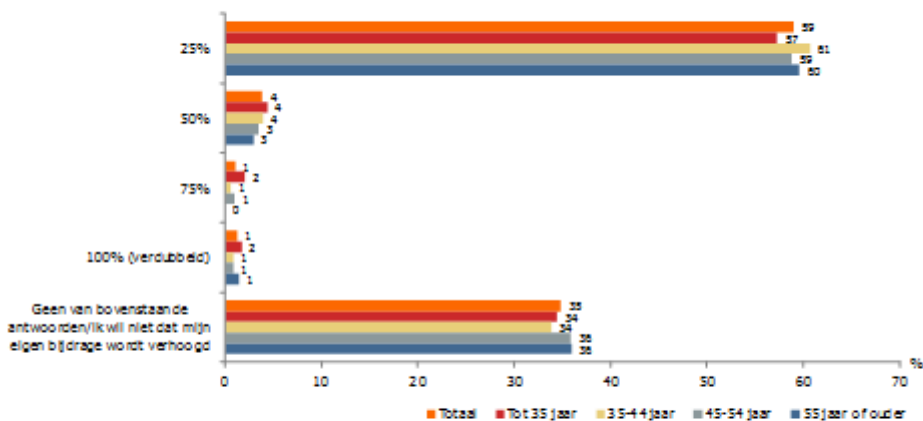
Toekomst pensioenstelsel

Het **vertrouwen in financiële instellingen** is verder gedaald. Nog maar 27% van de ondervraagde werknemers geeft aan veel vertrouwen te hebben in banken, pensioenfondsen en assurantietussenpersonen. Bij verzekeraars ligt dit nog lager met 22%. Opvallend daarbij is dat het vertrouwen in pensioenfondsen dat in 2011 was gestegen ten opzichte van 2010, nu een behoorlijke daling laat zien. Ook het vertrouwen in banken en verzekeraars is gedaald. Alleen het vertrouwen in assurantietussenpersonen is dit jaar gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar.

De resultaten van het onderzoek laten zien dat na een lichte opleving in 2011 het **vertrouwen in organisaties in algemene zin** is afgenomen. Begin 2012 staan vakbonden er nog steeds het best voor: 37% heeft daar veel vertrouwen in, hoewel er een behoorlijk daling is tegen opzichte van 2011 (43%). Het minst vertrouwen hebben de werknemers in Europa en de politiek. Slechts 14% zegt veel vertrouwen in Europa (2011: 22%) te hebben en 13% in de politiek (2011: 19%).

Volgens het Pensioenakkoord gaat ons pensioen meer **onzekerheden** bevatten. De onderzoeksresultaten geven aan dat werknemers dat niet willen. Een meerderheid van 60% wil dat het pensioen hoe dan ook wordt gegarandeerd. Er is zelfs een meerderheid van 59% die bereid is een 25% **hogere eigen bijdrage** te betalen om te zorgen dat het pensioen gegarandeerd blijft. Deze resultaten zijn vergelijkbaar met die van 2011.

Meerderheid is zelfs bereid de eigen pensioenbijdrage met 25% te verhogen voor gegarandeerd pensioenbedrag

- ✓ Bijna 6 op de 10 werknemers is bereid de maandelijkse pensioenbijdrage met een kwart te verhogen als dat tot gevolg heeft dat het pensioenbedrag gegarandeerd blijft.
- ✓ Overigens is het verhogen van de maandelijkse bijdrage met 25% wel maximaal, slechts 6% geeft aan dat het bedrag met meer mag worden verhoogd.
- ✓ De resultaten zijn vergelijkbaar met 2011.

In hoeverre bent u bereid om de maandelijkse eigen bijdrage te verhogen om daarmee het pensioenbedrag te kunnen garanderen?

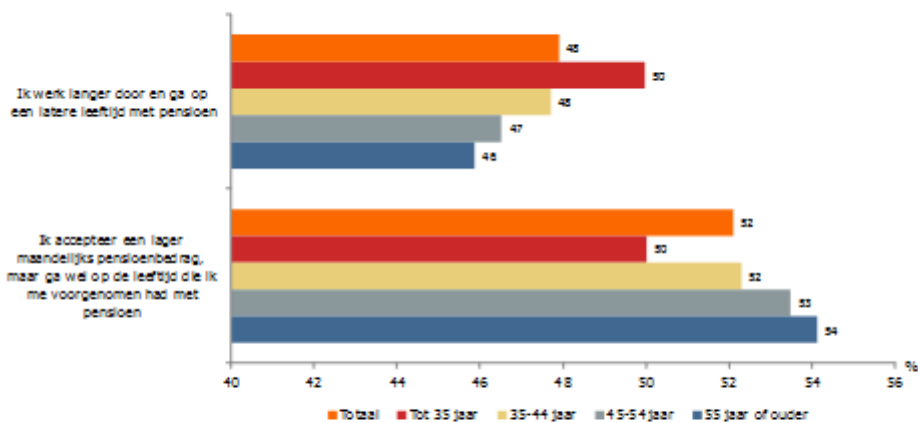
N = 1.132

Vier op de tien werknemers geven aan zich ervan bewust te zijn dat een gegarandeerde uitkering weinig zegt over de feitelijke koopkracht van het pensioen. Ouderen zijn hiervan beter op de hoogte dan jongeren.

Een ruime meerderheid van de werknemers vindt dat de pensioenen niet mogen worden **gekort**. Voor de uitkeringsfase is de weerstand (74%) nog wat groter dan voor de opbouwfase (61%). Ook op dit punt zijn de resultaten vergelijkbaar met die van 2011.

Als werknemers de keuze krijgen tussen langer doorwerken voor hetzelfde pensioen of op de geplande datum met pensioen maar dan met een lagere uitkering, kiest een krappe meerderheid van 52% voor dat laatste. Bij jongeren tot 35 jaar is de verdeling 50/50.

Een kleine meerderheid kiest voor een lager pensioenbedrag maar wel op de voorgenomen leeftijd met pensioen te gaan

- ✓ Een kleine meerderheid geeft aan een lager pensioenbedrag te accepteren en op de voorgenomen leeftijd met pensioen te gaan (52%), tegenover 48% van de werknemers die aangeven langer door te werken.
- ✓ Bij jongeren tot 35 jaar zijn de opties 50/50 verdeeld; de helft wil langer doorwerken, de andere helft accepteert een lager pensioenbedrag. Vorig jaar gaf nog 57% van de jongeren aan langer door te werken.

Voor welke van de volgende twee opties zou u kiezen?

N = 1.132

MONTAE

GfK

Vier op de tien werknemers vinden het logisch dat de **pensioenleeftijd** voor het aanvullend pensioen gelijke tred houdt met de AOW-leeftijd.

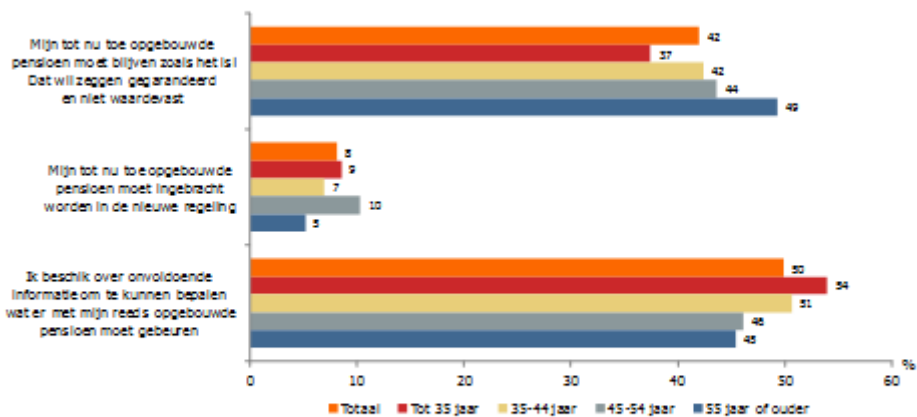
- Maar ook 41% vindt dat pensioenleeftijd 65 moet blijven zonder dat daar extra voor betaald moet worden.
- Slechts 12% is bereid extra te betalen als de pensioenleeftijd 65 blijft.
- Als werknemers tot hun 66ste moeten doorwerken, vinden zij dat de pensioenopbouw in dat laatste jaar moet doorlopen. Een grote meerderheid van 78% vindt dat niet meer dan logisch.

Ook een ruime meerderheid van 77% procent wil de **huidige pensioenregeling in stand houden**. Slechts 16% heeft er meer vertrouwen in om voortaan zelf het pensioen te regelen.

In het kader van het Pensioenakkoord is er discussie over het 'invaren' van bestaande aanspraken in een nieuwe pensioenregeling. Iets minder dan de helft van de werknemers wil dat het tot nu toe opgebouwde pensioen moet blijven zoals het is. Dat wil zeggen gegarandeerd en niet waardevast. Precies de helft van de werknemers geeft aan onvoldoende informatie te hebben om te kunnen bepalen wat er met het reeds opgebouwde pensioen moet gebeuren.

De helft beschikt over onvoldoende informatie om te bepalen wat er met het reeds opgebouwde pensioen moet gebeuren

31

- ✓ De helft van de werknemers geeft aan over onvoldoende informatie te beschikken om te kunnen bepalen wat er met het reeds opgebouwde pensioen moet gebeuren.
- ✓ 42% geeft aan dat de pensioenregeling moet blijven zoals deze nu is. Het tot nu toe opgebouwde pensioen moet worden gegarandeerd en niet waardevast blijven.
- ✓ Slechts 8% is voorstander van het overstappen naar de nieuwe regeling.

Welke van onderstaande stellingen over uw pensioenregeling is het meest op u van toepassing?

N = 1.132

GfK

Meer informatie?

Heeft u interesse in het door ons uitgevoerde onderzoek of wenst u een onderzoek specifiek voor uw werknemers of deelnemers, dan kunt u contact opnemen met:

Mike van Engelen
Mike.van.engelen@montae.nl

Henry van Eck
Henry.van.eck@montae.nl

tel +31 (0)70-3042900

U bent vrij om – onderdelen van – dit onderzoek te publiceren of te gebruiken zolang u vermeldt dat het om een onderzoek van Montae gaat.